

Yönelim Metaforlarının Tutarlılık Sorunu: “Yükselmek” ve “Düşmek” Fiilleri Üzerinden Kuramsal Bir İnceleme

The Consistency Problem of Orientational Metaphors: A Theoretical Analysis Based On The Verbs “To Rise” And “To Fall”

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Çürük¹

Öz

Bu çalışma, Kavramsal Metafor Kuramı çerçevesinde yönelim metaforlarının Türkçedeki işleyişini incelemektedir. “Yükselmek” ve “düşmek” fiilleri üzerinden yürütülen çözümleme, metaforların her zaman sabit anlamlar taşımadığını, bağlama göre anlam kaymalarına uğrayabildiğini göstermektedir. Lakoff ve Johnson’un ortaya koyduğu “yukarı = olumlu” ve “aşağı = olumsuz” metaforik eşleşmeleri, Türkçedeki kullanımlarda yer yer tersine dönebilmektedir. Örneğin, “fiyatların yükselmesi” olumsuz bir ekonomik gelişmeye işaret ederken, “aşka düşmek” ifadesi kısmen olumlu bir duygu durumunu yansıtmaktadır. Bu durum, metaforların sadece zihinsel değil, aynı zamanda söylemsel, toplumsal ve kültürel kodlara da bağlı olarak biçimlendiğini göstermektedir. Nitel çözümleme yöntemiyle gerçekleştirilen bu çalışmada deyimler, atasözleri, haber başlıkları gibi örnekler analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, yönelimsel metaforların çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu ve anlam üretiminde bağlamın merkezi bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca yönelim metaforlarının kültürel temsilleri ve bireysel deneyimlerle nasıl şekillendiği de değerlendirilmiştir. Kavramsal Metafor Kuramı’nın temel ilkeleriyle uyumlu olarak, metaforların yalnızca dilsel birer ifade değil, aynı zamanda düşünsel ve kültürel temsiller olduğuna dikkat çekilmiştir. Bu yönüyle çalışma, metafor çözümlemelerinde bağlam-merkezli yaklaşımın önemini vurgulamakta ve yönelim metaforlarının bireyden kültüre, söylemden duyguya uzanan geniş bir etki alanına sahip olduğunu göstermektedir. Yönelimsel metaforlar, hem bireysel anlatılarda hem de toplumsal söylemlerde anlamın inşasına katkı sağlayan güçlü bilişsel yapılardır. Bu bağlamda, yönelim metaforlarının çok yönlü analizi, Türkçedeki metaforik sistemlerin derin yapısının anlaşılmasına zemin hazırlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kavramsal Metafor Kuramı, yönelim metaforu, bağlam, anlam değişimi, Türkçe deyimler

Makale Türü: Araştırma

Abstract

This study examines the functioning of orientational metaphors in Turkish within the framework of Conceptual Metaphor Theory. The analysis based on the verbs “to rise” and “to fall” reveals that metaphors do not always carry fixed meanings and may undergo semantic shifts depending on context. The metaphorical pairings “up = positive” and “down = negative,” proposed by Lakoff and Johnson, are at times reversed in Turkish usage. For example, while “prices are rising” denotes a negative economic situation, the phrase “falling in love” partially reflects a positive emotional state. This suggests that metaphors are shaped not only by cognitive structures but also by discursive, social, and cultural codes. In this qualitative study, various examples such as idioms, proverbs, and news headlines are analyzed. The findings reveal that orientational metaphors are multilayered and that context plays a central role in the construction of meaning. The cultural representations and individual experiences that shape these metaphors are also examined. In line with the core principles of Conceptual Metaphor Theory, it is emphasized that metaphors are not merely linguistic expressions but also reflections of thought and culture. Accordingly, the study

¹Doğuş Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, ycuruk@dogus.edu.tr

highlights the importance of a context-based approach in metaphor analysis and shows that orientational metaphors function across a wide range—from individual cognition to collective discourse, from emotion to ideology. These metaphors are powerful cognitive tools contributing to the construction of meaning in both personal and societal narratives. Thus, a multifaceted analysis of orientational metaphors provides a deeper understanding of metaphorical systems in Turkish.

Keywords: Conceptual Metaphor Theory, orientational metaphor, context, semantic shift, Turkish idioms

Paper Type: Research

Giriş

Metaforlar yalnızca estetik anlatım araçları değil, aynı zamanda insanların soyut kavramları anlamlandırmak için başvurduğu temel zihinsel yapılardır. Bu bakımdan, metaforların yalnızca dilde değil, düşünce sistemlerinde de temel bir rol oynadığı kabul edilmektedir. Kavramsal Metafor Kuramı, bu anlayışı sistemleştiren bir yaklaşım olarak George Lakoff ve Mark Johnson tarafından ortaya konulmuştur. Lakoff ve Johnson’a göre insanlar, soyut kavramları somut deneyim alanlarıyla ilişkilendirerek kavrar ve bu ilişki metaforlar aracılığıyla kurulur (Lakoff ve Johnson, 2015, s. 27). Örneğin, “hayat bir yolculuktur” gibi bir ifade, soyut bir kavram olan hayatı, herkesin somut olarak deneyimlediği yolculuk kavramı üzerinden anlamlı hâle getirir. Kuram, metaforların yalnızca söylemsel bir ifade biçimi değil, insanın dünyayı algılayış ve düşünüş biçiminin temel bir parçası olduğunu ileri sürer. Lakoff ve Johnson’un çalışmasında vurguladığı gibi, metaforik yapı insan zihninin temel organizasyon biçimlerinden biridir (Lakoff ve Johnson, 2015, s. 27).

Türkçede yönelimsel metaforların kullanımı üzerine yapılan yerli çalışmalar da bu kuramı destekler niteliktedir. Sarı deyimlerde kullanılan aşağı/yukarı yönelim metaforlarının anlam üretiminde bağlamsal değişkenlik gösterdiğini ortaya koyar (Sarı, 2016, s. 212), Benzer biçimde, Bülbül, atasözlerinde yer alan yönelimsel metaforların kültürel temsillerini değerlendirerek yukarı ve aşağı yönelimin evrensel olmayan, bağlama bağlı bir yapı sergilediğini belirtir (Bülbül Oğuz, 2021, s. 263). Yunusoğlu ise yönelim metaforlarının kültürel kodlarla nasıl iç içe geçtiğini ve bireylerin bu kodlara göre metaforları anlamlandırıdığını ortaya koymuştur (Yunusoğlu, 2015, s. 1631). Dutoğlu ve Aktan, metaforun yalnızca dilde değil, fiziksel mekân algısında da kavramsal biçimde işlediğini vurgulayarak, metaforun hem bireysel hem de kolektif anlam üretiminde belirleyici bir araç olduğuna dikkat çeker (Dutoğlu ve Aktan 2022, s. 132). Ayrıca Sıla Gen, Tahsin Yücel’in metinlerinde yönelim metaforlarının hem duygusal hem de zihinsel çözümlemeye katkı sunduğunu göstermiştir (Gen, 2012, s. 649).

Yıldızlı yönelim metaforlarının Türkçedeki deyimlerde bazen klasik sınıflamaların dışına çıktığını ve söylemde anlamın iki yönlü şekilde meydana geldiğini vurgular (Yıldızlı 2017, s. 1490). Saygılı Savaş ve Çakır da dualar ve beddualarda yönelim metaforlarının hem yapısal hem kültürel bir işlev taşıdığını, bireyin ruh hâlini ve toplumsal değerleri yansıttığını ileri sürer (Saygılı ve Çakır, 2021, s. 854). Ulusoy ise Uygur Türkçesindeki deyimlerde yönelim metaforlarının, tıpkı Türkiye Türkçesinde olduğu gibi, toplumsal hafızanın ve zihinsel örüntülerin yansıması olduğunu belirtmiştir (Ulusoy, 2024, s. 2). Yine Çakır’ın analiz ettiği Uygur Türkçesi atasözü örneklerinde bu duruma şu şekilde rastlanır:

Özeñdin yuquriğa qarap pikir qıl, özeñdin tüvenge qarap şükür qıl.

(Üsttekine bakarak düşün, alttakine bakarak şükret.)

Burada “yukarı” ile temsil edilen sosyal sınıf düşünmeyi, “aşağı” ile temsil edilen sınıf ise şükretmeyi gerektirir. Ancak bu yönelim hem statüye göre davranışı dikte eden bir değer metaforu, hem de “yukarıya imren ama aşağıya kanaat et” biçiminde bir çelişki yaratır. Yani bireyin yukarıyı sorgulaması değil, sadece “düşünmesi” önerilirken, aşağıya bakış ise eylemsiz

“şükür” ile sınırlandırılmıştır. Bu durum, yönelim metaforunun toplumsal değer aktarımı ile bireysel eylem arasındaki gerilimi ortaya koyar. Metaforun uzamsal tutarlılığı korunmakla birlikte, anlamsal düzeyde çifte mesaj içermesi, bu tür metaforların sorgulanabilirliğini gösterir. Ayrıca Çakır, önelim metaforlarının kültürel anlamı taşımada etkili olduğu ancak bazı atasözlerinde bu metaforların, bireysel davranış yönlendirmesiyle toplumsal statüye bağlı değer sistemleri arasında anlam çelişkileri doğurabildiği ifade edilmektedir (Çakır, 2020, s. 133–134). Uygur atasözlerinden “Sevriniñ tüvi sériq altın” (Sabrın dibi sarı altındır) örneğinde de “dip” (tüvi) sözcüğü fiziksel olarak aşağıyı işaret etse de, sabrın sonunda elde edilecek “sarı altın” gibi kıymetli bir sonuç üzerinden yukarı doğru olumlayıcı bir değer yüklenmiştir. Dolayısıyla anlam düzleminde yukarı yönlü bir metafor söz konusuysen, söylem içinde kullanılan aşağıya gönderme yapan “dip” yapısı bu olumlamayla çelişir. Böylece, aynı atasözünde hem yukarıya yönelik değerlendirme hem de aşağı yönlü bir konumlama eş zamanlı olarak bulunur. Bu, yönelim metaforlarının her zaman düz ve tutarlı biçimde işlemediğini gösterir. Çakır, bu tür yapıların anlamsal ve söylemsel yönlerinin çatışabileceğini, böylece çift yönlü bir metaforik gerilim doğurabileceğini belirtmektedir (Çakır, s. 135–136). Uygur atasözü “Mivilik derexniñ beşi töven” (Meyveli ağacın başı aşağıdadır), iki yönlü bir metafor olarak “aşağı” yönü (beş – başı, töven – aşağıda) söylemsel olarak genelde olumsuzlukla eşleştirilse de (aşağılık, zayıflık, değersizlik gibi çağrışımlar) bu atasözünde “meyve veren ağaç” yani olumlu nitelikli bir özne aşağıya yönelmiş durumdadır. Bu da demektir ki:

Söylem düzleminde: Aşağı = olumsuz çağrışım

Anlam düzleminde: Aşağı = olgunluk, tevazu, doluluk

Bu çelişki, metaforun yalnızca biçimsel yönüne değil, toplumsal ve ahlaki kodlara da dokunduğunu gösterir. “Meyveli ağaç eğilir” gibi Türkçedeki benzer yapılar da bu çifte yönelimi taşır: aşağı eğilmek, hem fiziksel hem etik bir değeri taşır. Çakır, bu örnek üzerinden yönelim metaforlarının hem biçimsel hem kültürel katmanlar barındırabileceğini; söylemde olumsuz çağrışımla eşleşen yönlerin, anlam düzeyinde olumlu mesajlar üretebileceğini ifade eder (Çakır, 2020, s. 133–134).

Bu çalışmada, yönelimsel metaforların Kavramsal Metafor Kuramı’ndaki varsayımlar doğrultusunda ne derece tutarlı kullanıldığını sorgulamak amaçlanmaktadır. Özellikle “yükselmek” ve “düşmek” fiilleri üzerinden Türkçedeki yönelim metaforlarının farklı bağlamlarda nasıl anlam kaymalarına uğradığı analiz edilecektir. Bu doğrultuda deyimler, haber başlıkları ve gündelik kullanım örnekleri üzerinden kapsamlı bir söylem çözümlemesi yapılacaktır.

1. Kuramsal Çerçeve

Bilişsel dilbilim alanında metaforlar, yalnızca dilsel süslemeler olarak değil, aynı zamanda düşünme ve kavramsallaştırma süreçlerinin yapı taşları olarak ele alınır. Bu yaklaşım, özellikle Lakoff ve Johnson’un geliştirdiği Kavramsal Metafor Kuramı (Conceptual Metaphor Theory, CMT) ile kuramsal bir çerçeve kazanmıştır. Söz konusu kuram, soyut kavramların somut deneyim alanları aracılığıyla kavramsallaştırıldığını ve metaforların bu süreçte zihinsel haritalar oluşturduğunu savunur. Lakoff ve Johnson’a göre, “zihin, bedensel deneyimlerle şekillenir” ve metaforlar bu beden-zihin etkileşiminin bir ürünüdür (Lakoff ve Johnson, 2015, s. 4–5).

Kavramsal metaforlar genellikle “HEDEF ALAN = KAYNAK ALAN” formülüyle ifade edilir. Bu formüle göre, soyut bir hedef kavram (örneğin DUYGULAR), daha somut ve deneyimlenebilir bir kaynak alan (örneğin MEKÂN veya YÜKSEKLİK) aracılığıyla anlam kazanır (Kövecses, 2010, s. 18). Örneğin, “mutluluk bir yükseliştir” ya da “öfke bir basınçtır” gibi ifadeler, bu aktarım ilişkisini ortaya koyar.

Metaforları sistematik bir biçimde sınıflandıran Lakoff ve Johnson metaforları üç ana kategoriye ayırır (Lakoff ve Johnson, 2015, s. 39- 58):

• **Yapısal Metaforlar:** Bir kavramın diğer bir kavramla yapısal olarak organize edilmesini sağlar. Yani bir kavramın özelliklerini başka bir kavrama aktararak düşünce yapısına şekil kazandırır. Örneğin, “zaman paradır” metaforu, zaman kavramını ekonomik bir çerçevede yeniden yapılandırır.

• **Ontolojik Metaforlar:** Ontolojik metaforlar ise, soyut kavramları fiziksel nesneler veya varlıklarla ilişkilendirerek anlamamızı sağlar. (Lakoff ve Johnson, 2015, s. 40). Soyut varlıkları nesneleştirerek anlaşılabilir kılar. Örneğin, “endişe içimi kemiriyor” ifadesinde, duygular fiziksel bir varlık gibi sunulur.

• **Yönelimsel Metaforlar:** Yönelim metaforları, kavramların yönelimlerle (yukarı-aşağı, iç-dış vb.) ifade edilmesini içerir; iyi olanı yukarı, kötü olanı aşağı yönelimiyle konumlandırır. Lakoff ve Johnson’a göre bu metaforlar, insan bedeninin fiziksel deneyimlerine dayanır (Lakoff ve Johnson, 2015, s. 40). İyi hissettiğimizde dik durur ve yukarıya yöneliriz; depresyonda olduğumuzda ise omuzlarımız düşer. Bu nedenle, mutluluk “yukarı”, üzüntü ise “aşağı” olarak ifade edilir. Örneğin, “morali yüksek” ifadesi mutluluğu tanımlarken, “çökmüş durumda” ifadesi ise depresif bir durumu tanımlar. Örneğin, “morali yüksek” ya da “çöktüm kaldım” ifadelerinde, uzamsal yönler kavramsal içerik taşır (Lakoff ve Johnson, 2015, s. 14–17).

Yönelim metaforları genellikle evrensel eğilimler gösterse de, kullanım bağlamına göre değişkenlik gösterebilir. Bu noktada bağlam, anlamı belirleyici temel bir unsur hâline gelir. Gibbs, metaforların bilişsel temellere sahip olmakla birlikte, kültürel ve söylemsel bağlamlara duyarlı olduğunu ve bu yönüyle sabit değil, esnek yapılar olduklarını vurgular (Gibbs, 2006, 4–5). Bu da, yönelim metaforlarında zaman zaman görülen anlam kaymalarını ve tutarsızlıkları açıklamakta yardımcı olur. Zabavnova ve Zamaletdinov, İngilizce ve Tatar Türkçesinde yönelim metaforlarını karşılaştırmalı olarak inceleyerek, “içe” ve “dışa” yönelimli metaforların kültürel olarak nasıl farklılaştığını ortaya koyar. Araştırmada 170 deyim incelenmiş ve içe yönelimli metaforların Tatarcada daha çok olumlu duygularla, İngilizcede ise genellikle olumsuz duygularla ilişkilendirildiği belirtilmiştir. “İçsel” metaforlar sevgi, huzur gibi hisleri taşırken; “dışsal” metaforlar ise yoğun, taşan, kimi zaman kontrolsüz duyguları ifade eder. Bu farklılıklar, dilsel ve kültürel yapılar arasındaki etkileşimi ortaya koyarak, metaforun yalnızca bilişsel değil, aynı zamanda kültürlerarası söylemde de işlevsel olduğunu göstermektedir (Zabavnova ve Zamaletdinov, 2017, s. 469–476).

Bu çalışmada özellikle yönelim metaforlarının anlam tutarlılığı sorunsalı, “yükselmek” ve “düşmek” fiilleri üzerinden incelenecek; söz konusu metaforların bağlamsal varyasyonları değerlendirilecektir. Örneğin, “fiyatların yükselmesi” veya “enflasyonun artması” gibi ifadeler, yukarı yönelimi olumsuz bir durumla ilişkilendirir. Yine benzer bir şekilde, “aşka düşmek” olumlu bir anlama sahipken, “gözden düşmek” ifadesi olumsuz bir anlam taşır. Bu tür örnekler, yönelimsel metaforların her bağlamda beklenen tutarlılığı göstermediğini ortaya koyar.

Türkçede metaforların kavramsal ve anlamsal yapıları üzerine yapılan çalışmalar, kavramsal metafor kuramının yerel dile uyarlanmasıyla önemli katkılar sunmuştur. Aksan, metaforların zihinsel temelli yapısını vurgulayarak Türkçedeki metafor kullanımının hem evrensel hem kültürel dinamiklerle şekillendiğini ortaya koyar (Aksan, 2011, s. 231). Sarı, deyimlerde aşağı ve yukarı yönelimli metaforların anlam örüntülerini inceleyerek bu yönelimlerin olumlu ve olumsuz çağrışımlarla nasıl biçimlendiğini göstermektedir (Sarı, 2016, s. 1491). Bülbül Oğuz ise atasözlerinde yer alan yönelim metaforlarını analiz ederek Türk kültüründe mekânsal yönelimlerin düşünsel yapıyı nasıl etkilediğini ortaya koyar (Bülbül Oğuz, 2021, s. 260). Bu çalışmalar, yönelim metaforlarının bağlamdan ve kültürel kodlardan bağımsız düşünülemeyeceğini açıkça ortaya koymaktadır.

2. Yöntem

Bu araştırma, nitel araştırma modeliyle yapılandırılmış olup betimsel bir analiz tasarımı dayanmaktadır. Çalışma, literatür taramasına ve söylem analizine dayalı analitik bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir. Metinlerdeki yönelimsel metaforların işleyişini çözümlemek amacıyla örneklem, amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir.

Veri toplama sürecinde, TDK Güncel Türkçe Sözlüğü, deyimler sözlüğü, ulusal haber kaynakları, sosyal medya paylaşımları, şiirsel metinler ve çağdaş edebi eserler gibi yazılı ve dijital ortamlardan elde edilen otantik dil kullanımları incelenmiştir. “Yükselmek” ve “düşmek” fiillerini içeren yönelimsel metafor örnekleri bu kaynaklardan derlenmiştir.

Veri çözümleme sürecinde, Lakoff ve Johnson’un Kavramsal Metafor Kuramı temel alınarak kavram-uzam ilişkileri incelenmiş, anlam değişimleri ve yönelimsel karşıtlıkların bağlamsal çözümlemesi yapılmıştır. Bulgular tablo hâlinde sınıflandırılmış ve her örnek bağlam, anlam ve kavramsal tutarlılık açısından yorumlanmıştır.

Çalışmada kullanılan kaynaklar belirli anahtar sözcüklerle (örn. “yükselmek”, “düşmek”, “morali yüksek”, “çökmek”, “yükselen değerler” vb.) taranmış, tematik içerik analizi uygulanmıştır. Literatür taraması, hem ulusal hem uluslararası araştırmaları içerecek şekilde sistematik olarak yürütülmüştür. Seçilen metinlerdeki metaforların yapısı, yönelimi ve söylemsel işlevi göz önüne alınarak değerlendirilmiştir.

Bu çalışma yalnızca ikincil veriler üzerinden yürütüldüğünden, herhangi bir katılımcıdan veri toplanmamıştır; dolayısıyla etik kurul onayı gerektiren bir durum söz konusu değildir. Çalışmada kullanılan tüm kaynaklar açık erişimli ve telif hakkı ihlali oluşturmayacak şekilde kullanılmıştır.

3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı, Kavramsal Metafor Kuramı çerçevesinde yönelimsel metaforların Türkçedeki kullanımlarını incelemek, özellikle “yükselmek” ve “düşmek” fiilleri üzerinden bu metaforların bağlama göre nasıl anlam farklılıkları sergilediğini ortaya koymaktır. Kavramsal Metafor Kuramı’na göre metaforlar yalnızca dilsel birer süsleme değil, düşüncenin temel yapıtaşlarıdır. Bu bağlamda, yönelimsel metaforların sabit bir biçimde değil, bağlamsal ve kültürel dinamikler doğrultusunda farklı işlevler üstlendiği varsayımıyla hareket edilmiştir.

Araştırmanın önemi, yönelimsel metaforların söylemsel ve toplumsal düzeyde nasıl çalıştığını anlamaya yönelik katkısında yatmaktadır. Çalışma, hem Türkçede kullanılan deyimler, atasözleri ve yazınsal ifadeler aracılığıyla yönelim metaforlarının anlam üretim sürecindeki esnekliğini göstererek dil-düşünce ilişkisine ışık tutmakta, hem de metaforların kültürel çeşitlilikle nasıl şekillendiğine dair veriler sunmaktadır. Bu yönüyle çalışma, dilbilimsel analizlerin yanı sıra kültürel, toplumsal ve psikolojik çözümlemelere de zemin hazırlamaktadır.

5. Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde, “yükselmek” ve “düşmek” fiilleri üzerinden yönelimsel metaforların farklı bağlamlarda nasıl kullanıldığı analiz edilmiştir. Lakoff ve Johnson’un kavramsal metafor kuramına göre, “yukarı” yönelimi genellikle olumlu, “aşağı” yönelimi ise olumsuz anlamlar taşır. Ancak, dilin kullanımında bu yönelimlerin her zaman bu şekilde tutarlı olmadığı görülmektedir. Aşağıdaki tabloda, seçilen deyimler ve gündelik ifadeler üzerinden yönelimsel metaforların anlam farklılıkları gösterilmektedir.

Tablo 1. Yönelim metafor örneklerinin analizi

Fiil	Bağlam	Yönelim	Anlam	Analiz
Morali yükselmek	Duygusal durum	Yukarı	Olumlu	Bedensel deneyimle uyumludur, kuramla tutarlı.
Fiyatlar yükselmek	Ekonomi	Yukarı	Olumsuz	Yukarı yönelim olumsuz anlam taşır; bağlam belirleyici.
Aşka düşmek	Romantik	Aşağı	Olumlu	Aşağı yönelim olumlu çağrışımlı; kuramla çelişebilir.
Gözden düşmek	Sosyal statü	Aşağı	Olumsuz	Değer kaybını ifade eder; kuramla uyumludur.
Başı göğe ermek	Sevinç/gurur	Yukarı	Olumlu	Kuramla uyumludur; mutluluk-yükselme ilişkisi.
Ayağı yere basmak	Kararlılık/güven	Aşağı	Olumlu	Aşağı yönelim olumlu çağrışımlı; istisnai durum.
Yüzüstü bırakmak	Terk edilme	Aşağı	Olumsuz	Aşağı = değer kaybı; kuramla uyumlu.
Yüksekten uçmak	Hedef/kibir	Yukarı	Karma	Yukarı yönelim bazen olumsuz; bağlama göre değişken.
Enflasyon yükseldi	Haber dili (ekonomi)	Yukarı	Olumsuz	Yukarı = risk/tehlike; klasik metaforla çelişebilir.
Düşlerde yükseldiğimiz şehirler	Şiirsel hayal/umut	Yukarı	Olumlu	Yükselme = umut/metaforik ideal; klasik metaforla uyumlu.
Kredi notu dibe vurdu	Ekonomi	Aşağı	Olumsuz	Aşağı = kayıp/değer azalması; klasik metaforla uyumlu.
Yükseldi sesimiz	Direnış/siyasi duruş	Yukarı	Olumlu	Yukarı = sesin/metaforun gücü; direniş imgesiyle uyumlu.

Sarı'nın belirttiği gibi, deyimlerde yönelimsel metaforlar anlam kaymasına uğrayabilir; özellikle toplumsal ve duygusal bağlamlar bu metaforların işlevini etkileyebilir (Sarı, 2016, s. 215). Bülbül Oğuz ise atasözlerinde kullanılan yönelim metaforlarının yalnızca bilişsel temelli olmadığını, kültürel kodlarla da şekillendiğini ifade eder (Bülbül Oğuz, 2021, s. 266). Benzer şekilde Yunusoğlu, yönelimsel metaforların bazı bağlamlarda kuramsal beklentilerin aksine kullanıldığını ve bu durumun kültürel çağrışımlarla açıklanabileceğini ileri sürmüştür (Yunusoğlu, 2015, s. 1635). Dutoğlu ve Aktan, kavramsal sistemlerin yalnızca dilde değil, mekân algısı ve toplumsal tasarım süreçlerinde de metaforlar aracılığıyla şekillendiğini ortaya koymaktadır. (Dutoğlu ve Aktan, 2022, s. 138)

Saygılı Savaş ve Çakır, özellikle dua ve beddualardaki yönelimsel metaforların kişinin iyi dilek ve kötü temennilerini yön kavramlarıyla ifade ettiğini; yukarı yönelimin kutsal ve olumlu, aşağı yönelimin ise cezalandırıcı ve olumsuz bir anlam taşıdığını belirtmiştir (Saygılı Savaş ve Çakır, 2021, s. 858). Yıldızlı da deyimlerdeki yönelim metaforlarının belirli bağlamlarda klasik yukarı-iyi/aşağı-kötü ikiliğini aşabildiğini ve anlamın bağlama göre yeniden üretilebildiğini vurgulamıştır (Yıldızlı, 2017, s. 1493). Ulusoy ise çağdaş Uygur Türkçesi örnekleri üzerinden yürüttüğü incelemede, yönelim metaforlarının kültürel farklılık gösterebileceğini ve her toplumda aynı şekilde yapılandırılmadığını göstermektedir (Ulusoy, 2024, s. 4).

Tablo 1’de de görüldüğü gibi, yönelimsel metaforlar büyük ölçüde Lakoff ve Johnson’un kavramsal metafor kuramıyla örtüşse de, bağlamdan kaynaklı şekilde anlam değişkenliği göstermektedir. Özellikle ekonomik ve sosyal kullanımlarda, "yukarı" yönelimi olumsuz anlamlarla ilişkilendirilebilirken, "aşağı" yönelimi bazen olumlu anlamlar taşıyabilmektedir. Bu durum, metaforların anlam üretiminde bağlamın belirleyici olduğunu ve kavramsal sistemlerin sabit yapılar olmadığını ortaya koyar.

Lakoff ve Johnson’un klasik yönelimsel metafor çerçevesinde değerlendirildiğinde, “yukarı = iyi” ve “aşağı = kötü” yöneliminin günlük söylemde sıklıkla kullanıldığı gözlemlense de, bağlamlara bağlı olarak bu ilişkinin tersine çevrilebildiği örnekler dikkat çekmektedir. Clausner ve Croft’un da vurguladığı gibi, metaforlar sabit yapılar değil, farklı derecelerde şematikliğe ve üretkenliğe sahip örüntülerdir; bu da her kullanımı teorik beklentilere uymayan esnek yapılar hâline getirir (Clausner ve Croft, 1997, s. 248). Örneğin, “aşka düşmek” gibi ifadelerde “aşağı yönelim” olumlu bir anlam taşıırken, “yüksekten uçmak” gibi kullanımlar bağlama göre kibirli ya da aşırı hedeflerle ilişkilendirilebildiği için olumsuz anlamlar da barındırabilir. Bu durum, Hala’nın belirttiği gibi, metaforların sadece kavramsal temellerle değil, sözdizimsel ve bağlamsal kullanımlarla da şekillendiğini göstermektedir (Hala, 2013, s. 2). Aynı biçimde, Sıla Gen’in Tahsin Yücel’in metinleri üzerinden yaptığı analiz, yönelim metaforlarının sadece fiziksel hareketleri değil, ruhsal ve düşünsel yönleri de ifade ettiğini ortaya koyar (Gen, 2012, s. 649). Louwerse ve Jeuniaux’nun belirttiği gibi, derlem verilerindeki metaforik olarak eşdeğer ifadeler, kullanım ve anlam açısından önemli ölçüde farklılık gösterebilir; bu da metaforik ifadelerin büyük ölçüde hem dilsel bağlama hem de bilişsel çağrışımlara bağlı olduğunu ortaya koyar (Louwerse ve Jeuniaux, 2008, s. 311). Bu bağlamda, çalışmanın verileri metaforların kültürel, söylemsel ve bireysel katmanlarının birlikte değerlendirilmesi gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

“Morali yükselmek”

- **Yönelim:** Yukarı
- **Anlam:** Olumlu
- **Bağlam:** Duygusal/psikolojik durum
- **Analiz:** Lakoff & Johnson’un yönelimsel metafor kuramı ile örtüşür. Yüksek = iyi duygular. Bedenin dik duruşu, yükselen enerji bu metaforla uyumludur.

“Fiyatlar yükseldi”

- **Yönelim:** Yukarı
- **Anlam:** Olumsuz
- **Bağlam:** Ekonomik
- **Analiz:** “Yukarı” yönelimin olumsuz bir anlam taşıması, kuramsal tutarlılığı bozar. Bu, yönelim metaforunun bağlama göre değişebileceğini gösterir (Bülbül Oğuz, 2021, 267).

“Aşka düştü”

- **Yönelim:** Aşağı
- **Anlam:** Olumlu
- **Bağlam:** Romantik duygu
- **Analiz:** “Düşmek” genellikle olumsuzlukla ilişkilendirilir ama burada olumlu bir anlam taşır. Duygusal yoğunluk ya da kontrolsüzlük hissiyle ilişkilidir. Lakoff & Johnson’un çerçevesine kısmen ters düşer ama kültürel olarak yerleşik bir metafordur (Sarı, 2016, s. 215).

“Gözden düştü”

- **Yönelim:** Aşağı
- **Anlam:** Olumsuz
- **Bağlam:** Sosyal statü / itibar
- **Analiz:** Düşüş =değer kaybı. Bu, yönelim metaforunun olumsuzlukla ilişkilendirilmesine klasik bir örnektir. Kuramla uyumludur ama diğer “aşka düşmek” örneğiyle çelişkilidir, bu da bağlam farkını öne çıkarır.

“Başı göğе ermek”

- **Yönelim:** Yukarı
- **Anlam:** Olumlu
- **Bağlam:** Sevinç, gurur, mutluluk
- **Analiz:** Yönelim metaforu ile tam uyumlu. Yükselmek = iyi hissetmek. Bedenin fiziksel dikliğiyle de ilişkilidir (Aksan, 2011, s. 233).

“Ayağımı yere sağlam basmak”

- **Yönelim:** Aşağı
- **Anlam:** Olumlu
- **Bağlam:** Kararlılık, sağlamlık
- **Analiz:** Aşağı yönelimin olumlu çağrışım taşıdığı istisnai bir örnek. Lakoff ve Johnson’un yukarı = iyi denkliğini bozar; kültürel dayanıklılık metaforudur (Sarı, 2016, s. 215).

“Yüzüstü bırakmak”

- **Yönelim:** Aşağı
- **Anlam:** Olumsuz
- **Bağlam:** İlişki/bağlılık
- **Analiz:** Düşüş, terk edilme, kırılma gibi olumsuzluklarla eşleşiyor. Kuramla tutarlıdır.

“Yüksekten uçmak”

- **Yönelim:** Yukarı
- **Anlam:** Karma (olumlu/olumsuz)
- **Bağlam:** Hırs, hedef, bazen kibir
- **Analiz:** Yükselmek olumlu bir yönelimken, “fazla yüksek” olumsuzluk içerebilir. Anlam bağlama göre değişir. Bülbül Oğuz (2021, s. 266), atasözlerinde bu tür “aşırılık” vurgularını saptamıştır.

“Enflasyon rekor seviyeye yükseldi” (gazete başlığı)

- **Yönelim:** Yukarı
- **Anlam:** Olumsuz
- **Analiz:** Ekonomi haberlerinde yukarı yönelim sıkça olumsuz anlam taşır. Bu kullanım, yönelimsel metaforların bağlama bağımlılığını açıkça gösterir.

“Düşlerinde yükselen şehirler” (şiirsel anlatım)

- **Yönelim:** Yukarı
- **Anlam:** Olumlu
- **Analiz:** Yükselmek = hayal, umut, ideal. Şiirsel/metaforik anlatımda klasik yönelim metaforları net biçimde korunur.

“Kredi notu dibe vurdu”

- **Yönelim:** Aşağı
- **Anlam:** Olumsuz
- **Analiz:** Aşağı yönelim burada açıkça değer kaybı anlamında. Ekonomik söylemde metaforun kullanımı çok sistematik ama olumsuz yüklü.

“Yükselen sesimiz” (siyasi/duruş bildirileri)

- **Yönelim:** Yukarı
- **Anlam:** Olumlu
- **Bağlam:** Dayanışma, direniş
- **Analiz:** Direniş, hak arayışı gibi bağlamlarda yukarı yönelim hem fiziksel hem moral bir güç olarak sunulur. Kuramla uyumludur. “**Yükselen sesimiz**” ifadesi, toplumsal dayanışma ve direnişi simgeler. Yukarı yönelim burada yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda sembolik bir moral güç olarak karşımıza çıkar. Sesin yükselmesi, birey ya da topluluğun varlık gösterdiği, direnç sunduğu ve görünürlük kazandığı bir metafora dönüşür. Bu kullanım, kavramsal metafor kuramıyla büyük oranda örtüşmekte ve dilin söylemsel gücünü pekiştirmektedir.

Bu çalışmada değerlendirilen örneklere ek olarak, aşağıda yönelim metaforlarının farklı bağlamlardaki anlam çeşitliliğine dair yeni örnekler sunulmuştur:

- “Tepe taklak oldu” ifadesi, ani ve olumsuz bir dönüşümü ifade eder. Aşağı yönelim, felaket ya da başarısızlık metaforu olarak işlev görür.
- “Zirveye ulaştı” ifadesi başarı, üstünlük ve tamamlanmış hedefi simgeler; yukarı yönelim olumlu anlam taşır ve toplumsal değerlendirme ile örtüşür.
- “Yükselen tansiyon”, sağlık bağlamında olumsuzluk anlamı taşır. Yükselme bu örnekte tehlike ile eşleştirilmiştir.
- “Yerin dibine geçti” ifadesi, utanç ve mahcubiyet duygusunu aşağı yönelimli bir metaforla yansıtır.
- “Göğe çıkarılmak”, toplum tarafından övülme ya da yüceltilme anlamına gelir; yukarı yönelim burada olumlu bir toplumsal değer aktarımıdır.
- “Düşüşe geçmek”, performans ya da ekonomi bağlamlarında olumsuz gidişatı temsil eder. Kuramsal yönelim metaforu ile örtüşmektedir.
- “Ayakları yere basmıyor” ifadesi, gerçeklikten kopukluk ya da hayalcilik anlamına gelebilir. Yönelimi yukarıdır; anlamı bağlama göre olumlu veya olumsuz olabilir.
- “İçine çökmek” ifadesi duygusal baskı ya da depresif bir hâli yansıtır; aşağı yönelim ile olumsuzluk pekiştirilir.
- “Yükselen yıldız”, kariyer ya da popülerlik kazanımıyla ilişkili olumlu bir metafordur.
- “Yükselen sesimiz” ifadesi, toplumsal dayanışma ve direniş bağlamında kullanılır. Yönelimi yukarı; anlamı olumludur. Direniş, hak arayışı gibi bağlamlarda yukarı yönelim hem fiziksel hem de moral bir güç olarak sunulur. Kuramla uyumludur.
- “Ayak altına almak”, değersizleştirme ya da hor görmeyi temsil eder. Aşağı yönelimli metaforlar bu tür anlamları destekler.
- “Uçurumun kenarında olmak”, tehlike ve riskin eşiğinde bulunmayı anlatır. Aşağı yönelim burada kriz metaforunun temelidir.

- “Başı havalarda” ifadesi, kibir ya da gerçeklikten kopma durumlarını tanımlar. Yukarı yönelim olmasına rağmen anlam olumsuz olabilir.
- “İnişli çıkışlı hayat”, dalgalı yaşam döngüsünü temsil eder. Hem yukarı hem aşağı yönelimli çağrışımlar taşır; metafor çok yönlüdür.
- “Göğe yükselen çılgılık”, yoğun duygu durumlarının dışı vurumu olarak hem umut hem de isyan metaforu olabilir.

Bu örnekler, yönelim metaforlarının anlam dünyasının ne kadar geniş ve bağlama duyarlı olduğunu göstermektedir.

Ek Örnekler:

- “İçine kapandı” ifadesi, bireyin sosyal dünyadan çekilmesini ve içe dönmesini ifade eder. • Yönelim: İç (aşağıya dönük) • Anlam: Olumsuz • Bağlam: Psikolojik durum • Analiz: Duygusal geri çekilme ve yalnızlık anlatımıdır. Aşağı ve içe yönelimli metafor depresif bir hâli yansıtır.
- “Yukarılardan gelen emir” ifadesi, hiyerarşik bir gücün otoritesini ima eder. • Yönelim: Yukarı • Anlam: Nötr–Olumsuz • Bağlam: Bürokratik/dominant yapı • Analiz: Yukarı yönelim, otorite ve baskı metaforudur. Toplumsal gücün dildeki yansımasıdır.
- “Çöküş dönemi” ifadesi, bir toplumun ya da sistemin gerilemesini ve zayıflamasını ifade eder. • Yönelim: Aşağı • Anlam: Olumsuz • Bağlam: Tarih, ekonomi, toplum • Analiz: Aşağı yönelimli metafor, değer kaybı ve çözülmeye işaret eder.
- “Göklere çıkarılmak” ifadesi, aşırı övgüyü anlatır. • Yönelim: Yukarı • Anlam: Olumlu • Bağlam: Övgü • Analiz: Sosyal takdirin metaforik anlatımıdır. Yüceltilme, aşırılık vurgusuyla gelir.
- “İnişe geçti” ifadesi, performans kaybını ifade eder. • Yönelim: Aşağı • Anlam: Olumsuz • Bağlam: Performans • Analiz: Değer düşüşü ve başarının kaybı metaforudur.
- “Yukarı tırmanmak” ifadesi, zorluklara rağmen başarıya ulaşmayı anlatır. • Yönelim: Yukarı • Anlam: Olumlu • Bağlam: Azim, çaba • Analiz: Mücadeleyle elde edilen ilerleme. İdeal bir başarı metaforudur.
- “Dibe çöktü” ifadesi, umutsuzluk ya da başarısızlığın uç noktaya varışını gösterir. • Yönelim: Aşağı • Anlam: Olumsuz • Bağlam: Duygusal / ekonomik • Analiz: Aşağı yönelim en sert metaforik çöküşü temsil eder.
- “Yukarıdan bakmak” ifadesi, sosyal üstünlük ya da kibir anlatımıdır. • Yönelim: Yukarı • Anlam: Olumsuz • Bağlam: Sosyal ilişki • Analiz: Güç ve kibir göstergesi. Fiziksel yönelimin psikolojik yansımasıdır.
- “Yükseldi de yükseldi” ifadesi, aşırılığı ya da denetimsizliği ifade eder. • Yönelim: Yukarı • Anlam: Karma • Bağlam: Eleştirel / ironi • Analiz: Olumsuz çağrışımla artan durum. Abartı metaforu.
- “Dipten gelen umut” ifadesi, yeniden doğuş ya da toparlanma metaforudur. • Yönelim: Aşağı → Yukarı • Anlam: Olumlu • Bağlam: Psikolojik / toplumsal direnç • Analiz: Çöküşten yükselişe geçiş; umut, diriliş ve iyileşme metaforu.

Bu doğrultuda yapılacak ileri çalışmaların, yalnızca yönelimsel metaforlarla sınırlı kalmayarak diğer metafor türleriyle olan ilişkilerini de dikkate alarak çok boyutlu analizler gerçekleştirmesi önerilmektedir. Özellikle yapısal ve ontolojik metaforlarla yönelimsel metaforlar arasındaki geçişlilik, anlam kaymaları ve söylemsel dönüşümler üzerine yapılacak araştırmalar, metaforların dilsel, zihinsel ve toplumsal işleyişini daha derinlikli bir biçimde ortaya koyacaktır. Ayrıca teknolojik gelişmelerle birlikte dijital platformlarda ortaya çıkan yeni metaforik kalıpların da yönelim metaforları bağlamında değerlendirilmesi, günümüz dil kullanımındaki dönüşümlere ışık tutabilir. Böylece hem geleneksel söylem biçimlerinin hem de çağdaş anlatıların metaforik yapısı daha kapsamlı biçimde analiz edilebilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, yönelimsel metaforların sabit ve evrensel anlamlara sahip olmadığı, aksine bağlam içinde şekillendiği fikrinden hareketle oluşturulmuştur. “Yükselmek” ve “düşmek” fiilleri üzerinden yapılan analizler, kavramsal metafor kuramının öngördüğü “yukarı = olumlu” ve “aşağı = olumsuz” ikiliğinin gündelik dilde ve söylemde her zaman tutarlı biçimde işlemediğini ortaya koymuştur.

Özellikle ekonomik, sosyal ve duygusal bağlamlarda yönelim metaforlarının anlamı, bulunduğu bağlama göre önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Örneğin “fiyatların yükselmesi” ifadesi yukarı yönelimli olmasına rağmen olumsuz bir durumu yansıtırken, “aşka düşmek” ifadesi aşağı yönelime rağmen olumlu bir anlam taşımaktadır. Bu durum, metaforların anlam üretiminde bağlamanın merkezî rolünü açıkça göstermektedir.

Ayrıca deyimler, atasözleri, şiirsel anlatım ve haber dili gibi farklı metin türlerinde yönelim metaforlarının çok katmanlı bir biçimde kullanıldığı görülmektedir. Bu çeşitlilik, kavramsal sistemlerin sabit değil; dinamik, bağlamsal ve kültürel olarak şekillenen yapılar olduğunu desteklemektedir. Yönelim metaforlarının sabit kalıplar yerine bağlamla birlikte anlam kazanan yapılar olarak değerlendirilmesi, dildeki metaforik anlatının çeşitliliğini ve işlevselliğini anlamada önemli bir bakış açısı kazandırmaktadır.

Yönelimsel metaforların esnekliği, yalnızca dilin yapısal özellikleriyle değil, aynı zamanda bireylerin deneyim dünyaları, toplumsal normlar ve kültürel kodlarla da doğrudan ilişkilidir. Bir kavramın “yukarıda” ya da “aşağıda” konumlandırılması, her zaman aynı değer yargısını taşımaz; bu da metaforların yalnızca bilişsel değil, sosyo-kültürel bir zemin üzerinde de inşa edildiğini göstermektedir. Bu bağlamda, metaforlar hem bireysel düşünce sistemlerini hem de toplumsal söylemleri biçimlendirme gücüne sahiptir. Ayrıca, bireysel dil üretiminde metaforlar kişinin ruh hâlini, sosyal ilişkilerini ve hayata dair tutumunu da yansıtarak dilin psikolojik boyutuna katkı sağlamaktadır.

Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular, yönelimsel metaforların analizinin yalnızca dilbilimsel bir araştırma alanı olmadığını, aynı zamanda kültür araştırmaları, sosyoloji, psikoloji ve iletişim bilimleri açısından da önemli açılımlar sunduğunu göstermektedir. Örneğin, medya söylemlerindeki metaforlar kamuoyunun duygusal yönelimini şekillendirme gücüne sahipken, edebi metinlerdeki metaforlar bireyin içsel dünyasını açılama işlevi görebilir. Bu durum, metaforların aynı zamanda ideolojik ve estetik bir araç olduğunu ortaya koyar.

Sonuç olarak, yönelimsel metaforların dildeki kullanımları, sadece bilişsel temellere değil; aynı zamanda toplumsal, kültürel ve söylemsel etkilere de dayanmaktadır. Bu durum, gelecekte yapılacak çalışmalarda metafor analizlerinin daha bağlam merkezli ve çok katmanlı bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini göstermektedir. Özellikle farklı metin türlerinin ve çeşitli söylem alanlarının (siyaset, medya, eğitim vb.) incelenmesi, yönelim metaforlarının dilde ve düşüncede nasıl anlamlandığını daha kapsamlı bir şekilde ortaya koyacaktır. Bu bağlamda önerilecek yaklaşım, yönelim metaforlarını yalnızca kavramsal düzeyde değil, aynı zamanda kültürlerarası söylem farklılıkları ve bireysel dil üretimi üzerinden de incelemeye açık tutmalıdır. Ayrıca metaforların söylemsel gücü, anlam dünyalarımızı nasıl biçimlendirdiği ve düşünsel sınırlarımızı nasıl yapılandırdığı bakımından hem dilbilimsel hem de felsefi bağlamlarda daha fazla tartışmaya açılmalıdır.

Kaynakça

- Aksan, D. (2011). Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim (4. bs., s. 232–235). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bülbül Oğuz, B. (2021). Atasözlerinde yönelim metaforları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (23), 259–273. <https://doi.org/10.29000/rumelide.948337>
- Clausner, T. C., & Croft, W. (1997). Productivity and schematicity in metaphors. *Cognitive Science*, 21(3), 247–282. https://doi.org/10.1207/s15516709cog2103_2
- Çakır, M. Y. (2020). Yeni Uygur atasözlerinin yönelim metaforları açısından incelenmesi. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, (15), 26–140. <https://doi.org/10.46400/uygur.711188>
- Dutoğlu, T., & Aktan, E. Ö. A. (2022). Kentsel Mekânda Metaforik Yaklaşımlar: Nesnel Tasarım Kriterleri Bağlamında Bir Analiz Yöntemi Önerisi: Kentsel Mekânda Metaforik Tasarım Yaklaşımı. *Tasarım+ Kuram*, 18(36), 129-149.
- Gen, Sıla. (2012), “Tahsin Yücel’in Salaklık Üstüne Deneme’sinde Yönelim Metaforları”, *Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu Bildirileri 20-22 Ekim 2011*. Adana, Çukurova Üniversitesi Yayınları.
- Gibbs, R. W. (2006). *Embodiment and cognitive science*. Cambridge University Press.
- Hala, A. (2013). Metaphorically synonymous: A corpus-based approach. In *Metaphor and the Social World*, 3(1), 1–24. <https://doi.org/10.1075/msw.3.1.01hal>
- Kövecses, Z. (2010). *Metaphor: A practical introduction* (2nd ed.). Oxford University Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2015). *Metaforlar: Hayat, anlam ve dil* (G. Y. Demir, Çev.). İthaki Yayınları.
- Louwerse, M. M., & Jeuniaux, P. (2008). The linguistic and embodied nature of conceptual processing. *Embodied Grounding*, 309–321.
- Sarı, C. (2016). Deyimlerde aşağı/yukarı yönelim metaforu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(44), 212–219.
- Saygılı Savaş, Y., & Çakır, M. Y. (2021). Dua (alkış) ve beddualardaki (kargış) yönelim metaforları üzerine bir inceleme. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 14(35), 852–872. <https://doi.org/10.12981/mahder.928070>
- Ulusoy, Y. (2024). Çağdaş Uygur deyimlerinde yönelim metaforlarının kullanımı. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, 23, 1–8.
- Yıldızlı, M. E. (2017). Yönelim metaforlu deyimlerin sınıflandırılması. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 1489–1498.
- Yunusoğlu, M. K. (2015). Yönelim metaforları ve kültürel temelleri. *Turkish Studies*, 10(8), 1627–1642.
- Zabavnova, O. V., & Zamaletdinov, R. R. (2017). Orientational metaphor: Outward and inward direction metaphor. *Revista Publicando*, 12(1), 469–476.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : %100